

A hand is shown in silhouette, holding a bright yellow circle. The background is a gradient of purple and blue. The circle contains the text 'NAJAAR 2022' in a bold, black, sans-serif font.

NAJAAR
2022

Studium Generale

Zet aan tot denken.

Universiteit
Utrecht

Welkom bij Studium Generale

Studium Generale stelt prikkelende vragen en zet aan tot denken. We zijn er voor academische verbreding en verdieping, naast je studie of werk. In lezingen, talkshows en artikelen koppelen we wetenschap aan actuele maatschappelijke ontwikkelingen. We gaan voorbij de grenzen van disciplines en de waan van de dag. Bij ons ontmoeten wetenschappers, studenten en andere nieuwsgierige mensen elkaar, op zoek naar nieuwe vragen, antwoorden en perspectieven.

Kom je ook?

We hopen je in de zaal te ontmoeten dit najaar. Soms heb je daar een (gratis) ticket voor nodig. Check onze website voor de laatste informatie en reserveerlinks. Vanuit huis meekijken en -praten kan altijd, via de livestream. Door je aan te melden voor de nieuwsbrief of ons te volgen op social media, loop je eventuele wijzigingen nooit mis.

Postadres

Lange Nieuwstraat 106
3512 PN Utrecht

Contact

www.sg.uu.nl
info@sg.uu.nl

Programmalocaties

Zie sg.uu.nl/contact/locaties

- sg.uu.nl/subscribe
- [instagram.com/studiumgeneraleuu](https://www.instagram.com/studiumgeneraleuu)
- twitter.com/SG_UU
- [facebook.com/studiumgenerale.uu](https://www.facebook.com/studiumgenerale.uu)
- [youtube.com/studiumgeneraleuu](https://www.youtube.com/studiumgeneraleuu)
- [linkedin.com/company/studium-generale-universiteit-utrecht](https://www.linkedin.com/company/studium-generale-universiteit-utrecht)

Foto: Nitish Goswami / unsplash.com

Een nieuwe look

Voorwoord

Voor je ligt de brochure, gestoken in een fris jasje. Nieuw zijn de inhoudelijke artikelen om je nu alvast aan het denken te zetten in de aanloop naar het komende programma. Zo hebben we het met sociaal psycholoog Félice van Nunspeet over lastige gesprekken. Waarom zijn die zo ongemakkelijk? Psychologen Marijntje Zeijen en Odilia Laceulle geven een voorproefje van de challenge over perfectionisme, prestatiedruk en de angst om te falen. En met econoom Joost de Laat praten we over herbezinning in tijden van oorlog.

Uiteraard vind je in de brochure ook weer de vragen waarover we het dit najaar moeten hebben. Hoe krijgen we de gezondheidszorg die we willen? Kunnen we met Big Data en algoritmes onze wereld beter maken? En hoe ga je het gesprek aan over het privilege van een erfenis of jubelton? Dat en nog veel meer. Kom je ook?

We horen graag wat je van onze nieuwe look vindt. Je kunt het ons laten weten via deze QR-code:

En wil je de brochure ook in 2023 weer ontvangen? Vergeet dat dan niet aan ons door te geven. Hoe dat moet staat in de begeleidende brief.

Programmamanager

Jessie
Waalwijk

Programmateam

Laura
Mol

Erwin
Maas

Nienke
de Haan

Gary
Shekkariem

Tessa
de Vries

Foto: Umberto / unsplash.com

Voorbij het ongemak

Door programmamaker
Tessa de Vries

In de reeks *Ongemakkelijke gesprekken* schotelen we onderwerpen voor die we normaal gesproken liever vermijden. Wat zijn de taboes van deze tijd? En hoe ontstaan ze eigenlijk?

Het taboe. Volgens de psychoanalyticus Sigmund Freud een gevolg van sterke onbewuste motivaties. Volgens de antropologie een manier om het sociale leven te reguleren. Wij kennen het taboe nu vooral als de onderwerpen en discussies die we liever uit de weg gaan, omdat ze bijvoorbeeld te gênant of pijnlijk zijn. Onderwerpen die sterk samenhangen met onze overtuigingen van wat goed en fout is. Denk aan psychische klachten, schulden, eenzaamheid. Is een beetje gêne gewenst of moeten we taboes vooral doorbreken en het gesprek hierover voeren? Om daar achter te komen sprak ik sociaal psycholoog **dr. Félice van Nunspeet** (UU). Zij onderzoekt hoe we onze moraliteit vormen en daar in onze sociale context mee omgaan.

“Wie je bent kun je niet veranderen. Maar wat je doet wel.”

Moreel kompas

We denken misschien dat we allemaal een uniek en eigen moreel kompas hebben. Maar dat kompas wordt bijna altijd bepaald door onze directe omgeving, volgens Van Nunspeet. “Niet alleen hoe je bent opgegroeid en opgevoed bepalen in grote mate hoe je over dingen denkt, maar bijvoorbeeld de werkvloer en je vriendengroep ook. Zo ben je op je werk onbewust bezig met vragen als ‘Doe ik het wel goed? Ben ik loyaal genoeg aan mijn collega’s?’ Vragen die ons gedrag en onze opvattingen sturen. Mensen met wie we ons identificeren zijn hierbij het belangrijkste. Onbewust denk je dan: ‘We lijken op elkaar, en dat maakt dat ik er graag bij wil horen en mij aanpas.’” Onze morele overtuiging is niet alleen contextgebonden, maar ook tijdsgebonden. Zo was seks voor je plezier vroeger een taboe. En vonden we het tien jaar geleden misschien nog helemaal prima om het vliegtuig te pakken voor een weekendje Berlijn, inmiddels is dat een stuk minder geaccepteerd.

Het geprek aangaan

Mensen zijn gewoontedieren, en een ingesleten norm om dingen liever onbesproken te laten verander je niet zomaar. Kunnen we lering trekken uit Van Nunspeets onderzoek naar moraliteit? “Onze drang om sociale normen te volgen en als goed mens gezien te worden door anderen zit heel diep. Morele thema’s zijn vaak belangrijk en vormend voor je eigen identiteit. Daarom zijn ze ook zo zwaar beladen. Je principiële keuzes zeggen iets over wie je bent. Enerzijds kan dat ervoor zorgen dat we die onderwerpen liever uit de weg gaan, bijvoorbeeld als we

vermoeden dat onze gesprekspartner er een andere morele standaard op na houdt. Je wilt niet als slecht mens bestempeld worden. Anderzijds zijn mensen snel geneigd anderen te bekritisieren op hun morele keuzes, maar dat wordt om dezelfde reden vaak slecht ontvangen.”

Moeten we dan altijd zwijgen? Volgens Van Nunspeet niet. “Als je wilt dat mensen openstaan voor veranderingen, dan wil je dat ze voorbij dat ongemak gaan. Anders verandert er niks. Hoe ga je dit ongemakkelijke gesprek dan aan? Zoek naar *common ground*. Niet zozeer in concreet gedrag, maar in de gedachtes erachter. Wees open over je intenties. Morele kritiek uiten kan, maar vertel wel waarom je dat doet. En focus niet op wat iemand allemaal fout heeft gedaan, maar kijk naar wat er beter zou kunnen in de toekomst. Wie je bent kun je niet veranderen. Maar wat je doet wel.”

Kom je ook?

Sociaal psycholoog **dr. Félice van Nunspeet** is een van de sprekers in onze reeks *Ongemakkelijke gesprekken*, waar je met wetenschappers en je tafelgenoten in gesprek gaat over vragen als: hoe eerlijk is een jubelton? Wat gebeurt er als je verder kijkt dan de traditionele seksnormen? En hoe zit het met nieuwe taboes? Onder genot van een speciaal samengesteld diner in restaurant De Zwarte Jongens in het Muntgebouw in Utrecht. Lees meer op pagina 6 en 7.

Dr. Félice van Nunspeet is sociaal psycholoog aan de Universiteit Utrecht.

🕒 18.30–21.30 UUR

📍 DE ZWARE JONGENS / Restaurant

Ongemakkelijke gesprekken

Waar we het liever niet over hebben

Over sommige dingen praten we liever niet. Omdat ze gênant, eng of pijnlijk zijn. Maar iets onbesproken laten kan ook tot onbegrip leiden. Wat gebeurt er als we er wel over praten? In deze serie ga je met tafelgenoten en wetenschappers in gesprek over ongemakkelijke zaken.

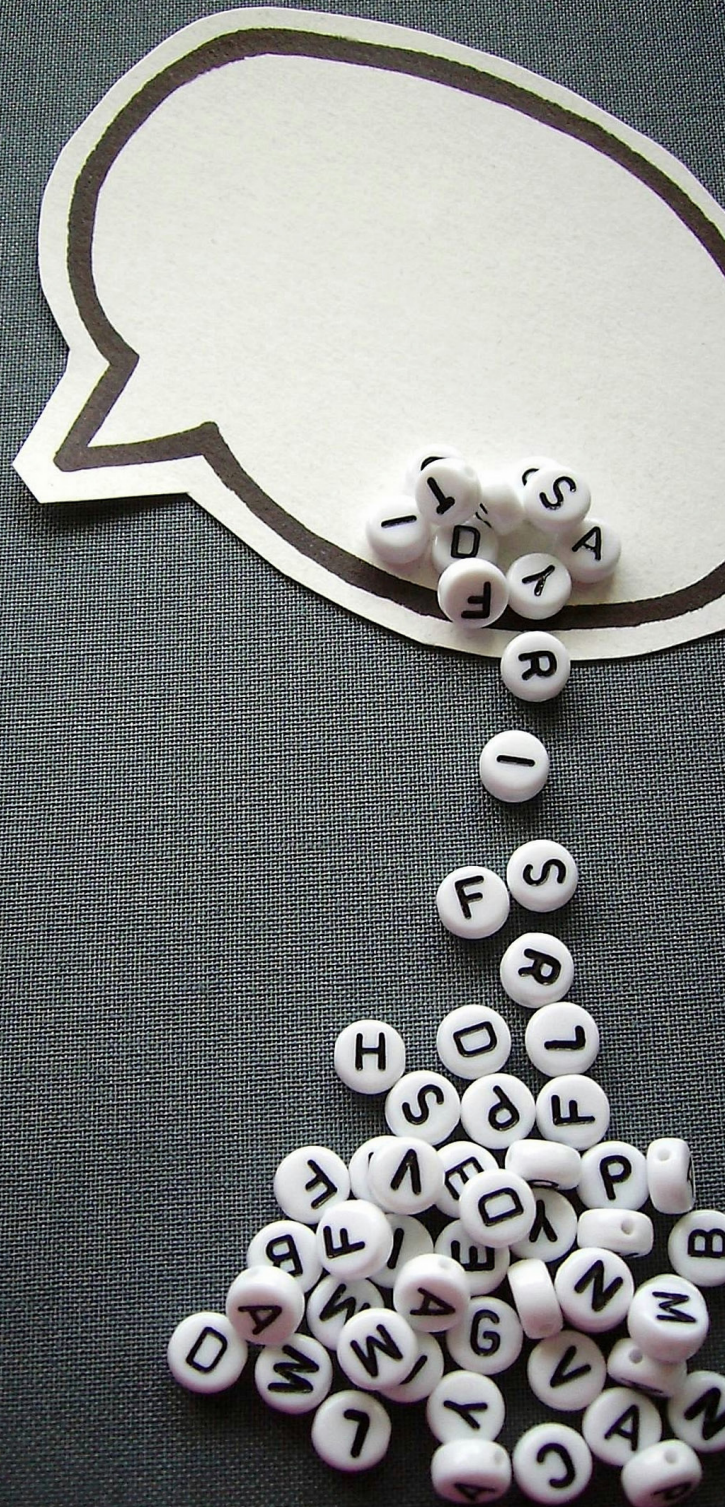
Lezing, interview en gesprek met speciaal samengesteld driegangendiner

Inloop vanaf 18.00, start om 18.30

Kosten: €32,50
(€25,00 voor studenten)

👉 Reserveren via sg.uu.nl

📷 Foto: Knallgrün / photocase.com

Geld

De erfbelasting is misschien wel de minst populaire belasting die er is. Je mag toch zelf wel weten wat je met je zuurverdiende geld doet? Maar door overerving en jubeltonnen neemt de ongelijkheid toe. Met o.a. econoom en filosoof **prof. Ingrid Robeyns** (UU) praten we over hoe ver we willen gaan om welvaart eerlijker te verdelen.

06
SEP

Seks

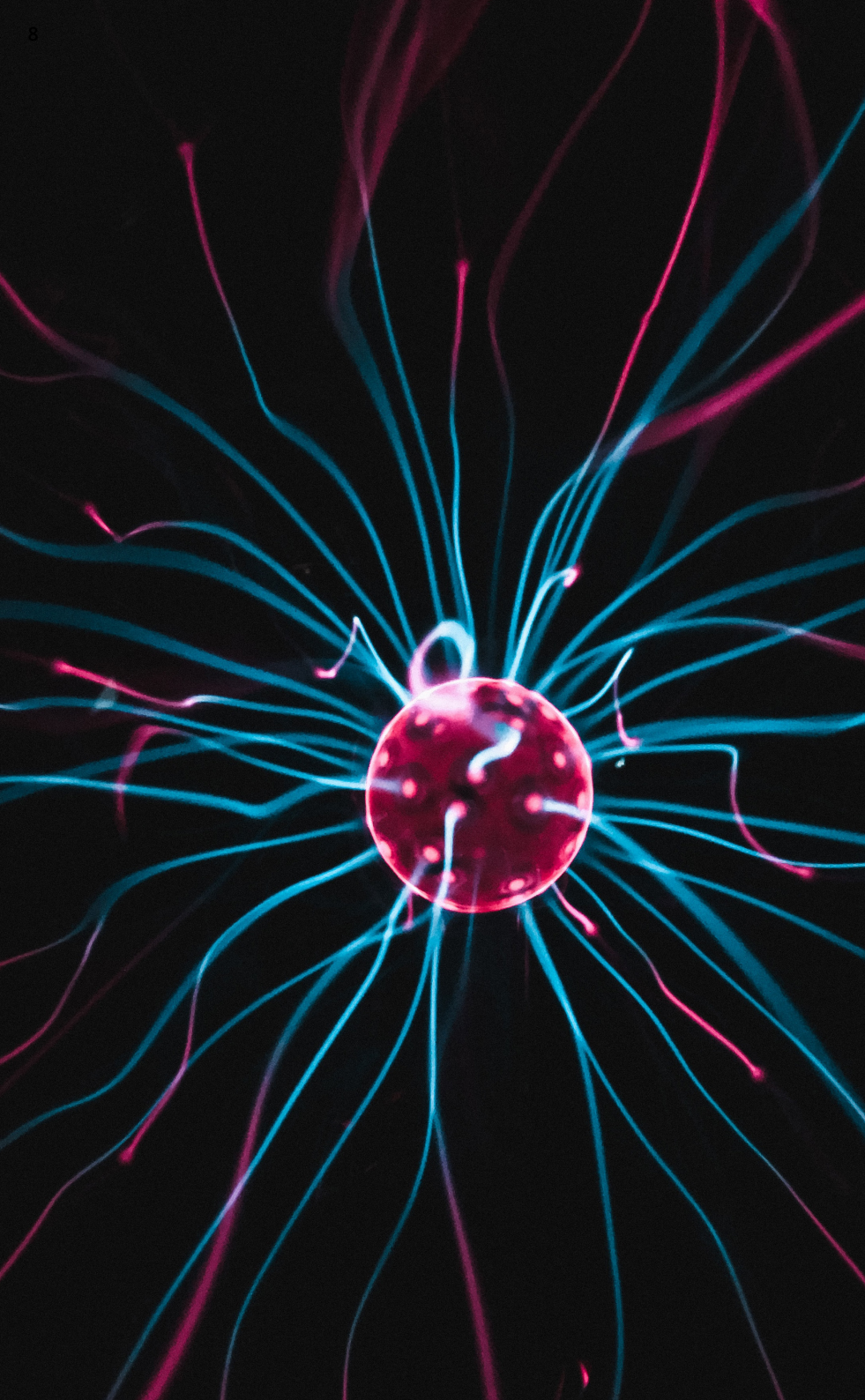
Wat zijn jouw seksuele behoeftes en ervaringen? Erover praten kan beladen zijn, maar is wel belangrijk. We onderzoeken waarom dat zo is met psycholoog **prof. Ine Vanwesenbeeck** (UU) en seksuoloog **dr. Marieke Dewitte** (MU). Wat is seks eigenlijk? En wat gebeurt er als je verder kijkt dan de traditionele normen?

04
OKT

Vliedschaamte

We weten het wel: vliegen en vlees eten belasten het klimaat. Maar ons gedrag blijvend veranderen is lastig. Hoe streng moeten we zijn voor onszelf? Wanneer doen we genoeg? En hoe spreken we anderen aan op hun gedrag? Met filosoof **dr. Naomi van Steenberg** en sociaal psycholoog **dr. Félice van Nunspeet** (beiden UU).

31
OKT

07
SEP

Reukraadsels

Dat COVID-19 bij veel mensen het reukvermogen aantastte, wierp een nieuw licht op onze neus. Zonder reuk blijkt het leven minder leuk. Eten wordt een moeite, seks is saaier. Volgens geuronderzoeker **dr. Ilja Croijmans** (UU) onderschatten we de invloed van geur op ons leven. Hoe stuurt de neus onze sociale en emotionele beslissingen?

05
OKT

Het mysterie van pijn

Als je je teen stoot, is de pijn meestal zo weer weg. Maar voor sommige mensen is pijn altijd aanwezig, als een blijvende prikkel die hun leven overneemt. Hoe werkt dat en is er iets tegen te doen? Met pijnonderzoeker **dr. Hanneke Willemen** en anesthesioloog **dr. Mienke Rijdsdijk** (beiden UMC Utrecht).

EN

02
NOV

Making sense of what you sense

We don't just receive stimuli from the outside. Signals like hunger, arousal, or the need to pee come from within. Psychologist **Dr Jennifer Murphy** (Royal Holloway University of London, UK) studies interoception, the sense of what's happening inside our body. Not everyone is aware of this mind-body connection. Can you learn to interpret and understand what you're feeling?

🕒 20.00–21.30 UUR

📍 ACADEMIEGEBOUW / Aula

Prikkels

Nieuw licht op de verborgen kant van onze zintuigen

Door onze zintuigen komt de wereld bij ons binnen. We denken er niet echt over na, maar ze sturen ons gedrag en bepalen onze stemming. Pas als er iets misgaat, worden we ons bewust van hun belangrijke rol in ons leven. Bijvoorbeeld als je COVID-19 hebt gehad en niks meer ruikt. In deze serie onderzoeken we hoe prikkels zoals reuk en pijn ons leven beïnvloeden.

🕒 20.00–21.30 UUR

📍 TIVOLIVREDENBURG / Pandora

De Futuristen

Denk mee over morgen

We vinden tegenwoordig het individu belangrijker dan het collectief. Maar ons gedrag heeft wel gevolgen voor het collectief. Zo hebben we met z'n allen een verwoestende invloed op de leefwereld van de generaties na ons. Hoe nemen we verantwoordelijkheid voor de toekomst? En kunnen wij ons rotsvaste geloof in individuele vrijheid opofferen?

De Futuristen is een theatrale talkshow, waarin theatermakers en wetenschappers de toekomst onderzoeken. Een unieke combinatie van interview en theater, waarin muzikanten en schrijvers de visie van een spraakmakende gast in één dag vertalen naar een voorstelling. Verser kan niet!

🔗 In samenwerking met Nieuw Utrechts Toneel & Descartes Centre (UU)

📷 Foto: Lavrenkova / photocase.com

10
SEP

Kunnen we leven in een wereld zonder licht?

Zonlicht zorgt voor de aanmaak van vitamine D, draagt bij aan een goed humeur en regelt onze interne biologische klok. Hoe werken deze processen? En wat gebeurt er als ze verstoord zijn? Een speciale editie van De Futuristen tijdens het Uitfeest met psycholoog **prof. Leon Kenemans** (UU), toneelregisseur **Greg Nottrot** en lichtontwerper **Uri Rapaport**.

🕒 15.00–16.00 UUR

📍 BERLIJNPLEIN / Studio NUT

12
SEP

Het tijdperk van de mens

Op de geologische tijdschaal stelt de mens niets voor. Is dat beeld nog houdbaar? De verzuring van de oceaan, ontbossing van de Amazone en klimaatverandering zijn slechts een paar voorbeelden van onze vernietigende impact. Hoe nemen we verantwoordelijkheid voor de gevolgen van ons handelen? Met fysisch geograaf **dr. Kim Cohen** (UU).

14
NOV

Van God los

Het neoliberale, individualistische vrijheidsbesef overheerst. We doen en zeggen vooral waar we zin in hebben en consumeren erop los. Hoe komen we aan dit idee van vrijheid? En hoe kan en moet het anders? Met historicus **prof. Annelien de Dijn** (UU) over de waarde van gemeenschapszin en democratie.

Foto: Tom Wilson / unsplash.com

Tijd voor herbezinning

Door programmamaker
Gary Sheikkariem

We spraken econoom **prof. Joost de Laat** (UU) over de Oekraïne-oorlog en de veranderende geopolitieke verhoudingen op het wereldtoneel. Samen met het Centre for Global Challenges en SIB-Utrecht (Utrechtse Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen) maken we dit najaar de serie *Rethinking global power*. Lees meer op pagina 14 en 15.

Joost, als directeur van het Centre for Global Challenges houd jij je bezig met mondiale uitdagingen op het snijvlak van veiligheid, ongelijkheid en mensenrechten. Hoe kijk jij naar de oorlog in Oekraïne?

Er zijn natuurlijk directe gevolgen, zoals de grote vluchtelingenstroom die op gang komt. Maar als wetenschapper kijk je ook verder. De inval van Rusland zat eraan te komen, maar kwam toch als een verrassing. Wat betekent dat voor onze aannames over geopolitieke verhoudingen? We zien een golf van indirecte effecten die iedereen raken. Dat zie je duidelijk in de stijgende prijzen van gas, graan en kunstmest. Dat leidt weer tot acute problemen met de voedsel- en energievoorziening wereldwijd, vooral in de armste landen. Het is niet voor niets dat de voorzitter van de Afrikaanse Unie naar Rusland ging om het hierover te hebben.

“Met die onzekerheid moeten we leren leven. Ik zie niet dat dit op korte termijn weggenomen zal worden.”

Waarom is het zo belangrijk om naar die indirecte effecten te kijken?

Omdat die op korte en lange termijn groter zijn dan het directe effect van de oorlog. Ook op manieren die je niet altijd kan voorspellen. Zo is er nu discussie over de oplopende inflatie en hoe de Europese Centrale Bank hierop moet reageren. Dat heeft ook weer allerlei gevolgen, bijvoorbeeld voor Nederlanders met een hypotheek. Als we beter begrijpen wat er op het wereldtoneel gebeurt, kunnen we ook nadenken over de positie van Nederland in Europa, en Europa binnen de rest van de wereld.

Als de oorlog voorbij is en de prijzen weer stabiliseren, is er dan ook fundamenteel iets veranderd?

Ik denk dat het grote gevolgen zal hebben voor hoe we met elkaar omgaan. We zijn ons bewuster van de onderlinge afhankelijkheden. Als je kijkt naar graan bijvoorbeeld, zie je dat de wereld enorm afhankelijk is van graan uit twee landen en dat die afhankelijkheid politiek ingezet kan worden. Een vergelijkbaar voorbeeld zijn de metalen die worden gebruikt in elektronica. Waar worden die metalen gewonnen? Twintig tot dertig jaar geleden was dat veel meer verspreid over de wereld, nu wordt de delving van deze grondstoffen gedomineerd door China. Dat is nog niet ingezet als politiek middel, maar misschien komt er een moment dat China dat wel gaat doen. Ik vermoed dat het besef van deze wereldwijde afhankelijkheden zal leiden tot herbezinning.

Gaat dat ook iets veranderen in de geopolitieke strategie, denk je?

Het zal onvermijdelijk zijn. We zullen risico's veel meer moeten spreiden. Na de Koude Oorlog dachten we een lange periode van stabiliteit voor ons te hebben. Maar geopolitieke harmonie lijkt nu ver weg. Hoe verhouden we ons tot elkaar? Die vraag speelt momenteel ook binnen Europa. Polen is niet meer in het nieuws over schending van de rechtsstaat, maar een belangrijke partner in het geopolitieke spel rond Rusland. Je bent dus continu aan het afwegen: wat is op dit moment belangrijker?

Hoe kijk jij naar de toekomst?

Waar ik me wel zorgen over maak is hoe jongeren en studenten uit deze crisis komen. We hebben net een pandemie achter de rug. Als je twee jaar thuis hebt gezeten als student en deze crisis komt daar nog bovenop... Dat is voor iedereen ingewikkeld, maar wat doet het met je als je aan het begin van je volwassen leven staat? Wat voor wereld ga je in? Met die onzekerheid moeten we leren leven, ik zie niet dat dit op korte termijn weggenomen zal worden. Vergelijk het met botsende tektonische platen: we weten niet waar en wanneer de volgende aardbeving gaat komen, maar dat hij komt staat buiten kijf. Er komen nog meer crises aan. Omdat we in zo'n onzekere tijd leven, denk ik dat het heel goed is dat er zo'n lezingenserie wordt gemaakt die verder gaat dan de reacties die je in het nieuws leest. Het levert een bijdrage in het langetermijnperspectief. Het zorgt voor een moment van reflectie, bezinning en misschien houvast voor mensen die de grond onder hun voeten voelen trillen.

Prof. Joost de Laat is hoogleraar economie en directeur van het Utrecht Centre for Global Challenges.

🕒 20:00–21:30 HRS

📍 ACADEMIEGEBOUW / Aula

EN

Rethinking global power

The geopolitical chess game between the world powers

Since the end of the Cold War the global power balance has been transforming. The Soviet Union fell apart, European integration continued, and China secured its place at the table. Now, a war has erupted in Europe. In what way does this change our understanding of geopolitical developments? How will the superpowers relate to each other going forward and what does this mean for us all? Three interviews by journalist Eelco Bosch van Rosenthal (NOS/NTR).

Would you like to dine in the Faculty Club ahead of the event?

Doors open from 18.00 hrs
Dinner starts 18.30 hrs

Costs: €23 (€17,50 for students)
Reservations via facultyclub@uu.nl

🔗 A collaboration with SIB-Utrecht & Utrecht Centre for Global Challenges

📷 Photo: Mesh / unsplash.com

Russia's power game

The collapse of the Soviet Union was a turning point for Russian influence in the world. Russia's rule of law and democracy have since been crushed under Putin's presidency. Where did it go wrong? And are Russia's attempts to expand its sphere of influence with incursions into Crimea and Ukraine the last convulsions of a world power? Guest to be announced.

13
SEP

How China takes over

In recent decades, China has developed into an economic superpower and an important player in world politics. In what way is China challenging the world order? Is war in Europe an opportunity for China to increase its influence? Can other superpowers respond, or are they too economically dependent? With political economist **Dr Jue Wang** (LEI).

11
OCT

Europe's revival

Europe reacted swiftly and united to the Ukraine war. Remarkable, as keeping the Member States on the same page has been quite a challenge for the EU in the past. Can this Europe measure up to other superpowers? Is it necessary to integrate even further? With political scientist **Prof. Mathieu Segers** (MU).

08
NOV

🕒 20.00–21.30 UUR

📍 ACADEMIEGEBOUW / Aula

Het zit (niet) in je genen

Over de beloftes van DNA-onderzoek en wat ervan terecht kwam

'Ons lot staat geschreven in onze genen en niet in de sterren', zei Nobelprijswinnaar James Watson, medeontdekker van de structuur van DNA. Genetica was altijd het wonderkindje van de wetenschap: omgeven door torenhoge verwachtingen. Getherapie en de maakbare mens lagen in het verschiet. Het nature-nurture-debat was beslecht. Wat kwam er van de verwachtingen terecht? Drie avonden over de stand van zaken in het DNA-onderzoek.

14
SEP

Hoe revolutionair was de genetische revolutie?

Met het in kaart brengen van het volledige genoom en de mogelijkheid om daaraan te sleutelen kwam de maakbare mens in zicht. Zal deze belofte worden vervuld en tegen welke prijs? Biomedicus **dr. Marc van Mil** (UMC Utrecht) over hype, hoop en ophef in bijna 70 jaar DNA-onderzoek.

12
OKT

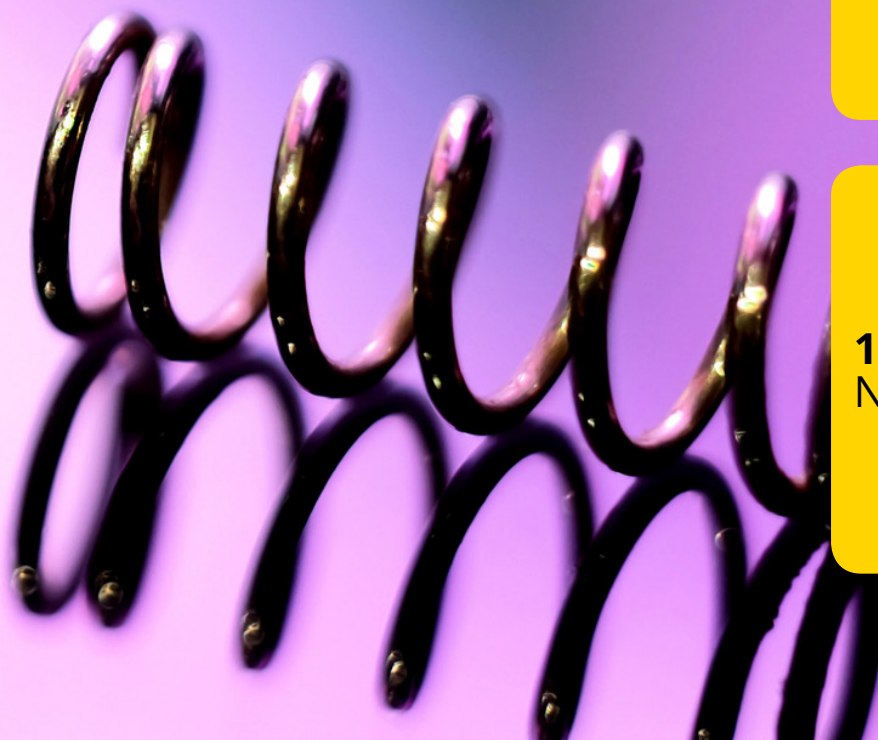
De staat van getherapie

Sommige ziektes ontstaan door een foutje in het DNA. Getherapie zou een oplossing kunnen bieden. Kinderarts **dr. Sabine Fuchs** (UMC Utrecht) legt uit hoe dit werkt en waarom het nu nog niet op grote schaal wordt toegepast. Wat zijn de morele en technologische dilemma's?

16
NOV

Nature-nurture: we maken de balans op

Als je de kranten moet geloven, heeft elke karaktereigenschap een genetische basis, van verslavingsgevoeligheid tot intelligentie. Wat doen we met die kennis? Met o.a. populatiegeneticus **dr. Abdel Abdellaoui** (Amsterdam UMC) gaan we op zoek naar een nieuwe kijk op het nature-nurture-debat.

Aandacht

Onze tijd is schaars. Toch lukt het ons vaak niet om te focussen op wat echt belangrijk is. Met o.a. psycholoog **prof. Stefan van der Stigchel** (UU) en psychiater **prof. Hilgo Bruining** (Amsterdam UMC) onderzoeken we wie er strijden om onze aandacht, hoe digitale aandachtsslurpers als Instagram en YouTube te werk gaan en hoe de prikkelverwerking in ons brein werkt.

19
SEP

Gezondheidsobsessie

Volgens dokters en *wellness-influencers* is gezond zijn het grootste goed. We doen er alles aan om het te worden en te blijven. Maar hebben we daar zelf wel zo veel invloed op? Waar komt ons beeld van een gezond mens vandaan? Met gezondheidspsycholoog **dr. Catharine Evers** (UU), sociaal wetenschapper **dr. Noortje van Amsterdam** (UU) en cultuurhistoricus **dr. Jon Verriet**.

10
OKT

Mannelijkheid

Terwijl de vrouw emancipeert, is er nu ook ruimte voor de man om zich los te weken van de traditionele mannenrol. Dat begint met meer zelfinzicht. Als de man zich uit het genderhokje kan bevrijden, wat is dan de winst? Met o.a. cultuurhistoricus **dr. Willemijn Ruberg** (UU) en socioloog **dr. Mischa Dekker** (EHESS, Parijs, Frankrijk).

07
NOV

06
DEC

Datahonger

Overheden en techreuzen verzamelen bergen digitale data over ons. Wat ze met die informatie doen, kan dramatische gevolgen hebben. Denk aan de Kindertoelagenaffaire. Wat gaat er mis? En kunnen we met Big Data en algoritmes onze wereld ook beter maken? Met o.a. jurist **prof. Jan-Jaap Oerlemans** (UU) en mediawetenschapper **dr. Karin van Es** (UU).

Dit Science Café staat in het teken van de uitreiking van de eerste *Melanie Petersprijs*. Peters was directeur van Studium Generale van 2006 tot 2015 en daarna, tot haar overlijden in 2021, van het Rathenau Instituut.

In samenwerking met Rathenau Instituut

🕒 20.30–22.00 UUR

📍 TIVOLIVREDENBURG / Rabo Open Stage

Science Café Utrecht

Talkshow met échte experts

Hoe houd je grip op je aandacht? Waarom zijn we zo geobsedeerd door gezond eten en bewegen? Moeten we het nou echt eens over mannen hebben? En wordt Nederland veiliger als de overheid meer over ons weet? In het Science Café zoeken we samen met wetenschappers naar antwoorden.

🕒 20.00–21.30 UUR

📍 BIBLIOTHEEK NEUDE / Theaterzaal

Cover to cover

Boeken die ons denken veranderen

Sommige boeken maken een verpletterende indruk. Ze staan jarenlang in de bestsellerlijsten en zijn na decennia nog geliefd. In deze serie bespreken wetenschappers tijdloze klassiekers, de uitdagende vragen die ze oproepen en de antwoorden die ze ons vandaag nog geven. Over hoe een disfunctionerend brein werkt, welke krachten de loop van de geschiedenis bepalen, en hoe een dictatuur ontstaat.

🔗 In samenwerking met Bibliotheek Utrecht

📷 Foto: Eliza / photocase.com

20
SEP

Oliver Sacks – *De man die zijn vrouw voor een hoed hield*

In deze verzameling patiëntenverhalen bespreekt neuroloog Sacks de meest uiteenlopende neurologische afwijkingen. Klinisch neuropsycholoog **dr. Irene Huenges Wajer** (UMC Utrecht) laat zien hoe de analyse van Sacks ons ook nu nog inzicht kan geven in de menselijke psyche.

25
OKT

Yuval Noah Harari – *Sapiens*

Dat wij kunnen geloven in collectieve verhalen over bijvoorbeeld naties of religies onderscheidt ons van dieren, volgens historicus Harari. Economisch historicus **prof. Jan Luiten van Zanden** (UU) houdt Harari's kijk op 200.000 jaar menselijke samenleving kritisch tegen het licht. Welke krachten bepaalden de loop van de geschiedenis?

EN

22
NOV

Hannah Arendt – *The Origins of Totalitarianism*

Arendt's study of the origins and rise of totalitarian power is one of the most influential books in political philosophy. It dissects Nazism and Stalinism, the two major autocratic movements of early twentieth century Europe. What can we learn from this analysis to understand current-day forms of autocratic power? With political philosopher **Dr Dorothea Gädeke** (UU).

(on)Zinnige zorg

21
SEP

Na de lockdowns is er een stuwmeer aan in te halen zorg ontstaan. Met meer mensen of bedden alleen lossen we dat niet op. De winst ligt in het schrappen van niet-werkende behandelingen, maar dat blijkt in de praktijk lastig. Botst dit met de financiële belangen of is er meer aan de hand? Met o.a. voortplantingsbioloog **prof. Sjoerd Repping** (UvA).

Chaos in de GGZ

19
OKT

Gigantische wachtlijsten, nijpende personeelstekorten en een enorme werkdruk. Het piept en kraakt al jaren in de GGZ. Het piept en kraakt al jaren in de GGZ. Het probleem: overbehandeling van lichte klachten en onderbehandeling van zware gevallen. Wat is er nodig voor een toekomstbestendige GGZ? Met jeugdpsychiater **prof. Floortje Scheepers** en psychiater **prof. Jim van Os** (beiden UMC Utrecht).

De macht van big pharma

09
NOV

Tijdens de pandemie wierpen de farmareuzen met hun vaccins zich op als redders in nood. Toch is er ook kritiek op hun macht. Als patenthouders slepen ze miljarden binnen, medicijnen zijn vaak te duur. Innovatie-wetenschapper **prof. Ellen Moors** (UU), gezondheidseconoom **prof. Marcel Canoy** (VU) en apotheker **prof. Marcel Bouvy** (UU) onderzoeken of winstbejag en volksgezondheid wel samengaan.

🕒 20.00–21.30 UUR

📍 ACADEMIEGEBOUW / Aula

Zorgen over de zorg

Is de gezondheidszorg nog te redden?

De toekomst voor de zorg ziet er donker uit. Toenemende vergrijzing, te dure medicijnen en overbodige behandelingen maken dat de zorguitgaven alleen maar zullen stijgen. Personeel is niet te krijgen of verlaat uit frustratie de zorg. Wat is er aan de hand? Hoe krijgen we de gezondheidszorg die we willen? En welke botsende belangen staan een snelle transitie in de weg?

Maar leidt meer kennis ook tot een andere houding? Dan zouden de onderzoekers nu ook in hun persoonlijke leven faal-experts moeten zijn. Zeijen: “Ik ben me meer bewust welk gedrag wel helpt en welk gedrag niet. Maar ook ik heb last van te veel denken vanuit verwachtingen van anderen en de lat te hoog leggen voor mezelf. Te hard sporten, te vaak te snel willen, of nog even dat project erbij nemen omdat je vindt dat het moet.” Maar, vertelt ze trots: “Laatst ging het wel goed, toen heb ik ‘nee’ gezegd.”

Prestatiedruk, perfectionisme, en irrationele-controlebehoefte. Je leest erover, maar herken je het ook bij jezelf? Mij gaf het gesprek met de onderzoekers in ieder geval weer nieuwe energie. Ik hoop dat jullie allemaal meedoen met de challenge, waarmee je bijdraagt aan de wetenschap én aan jezelf!

De jaarlijkse challenge is een citizen-science project waarin je samen met wetenschappers jezelf en je omgeving onderzoekt. Iedereen kan meedoen! Ga naar www.sg.uu.nl/challenge. Parallel aan deze challenge kun je meepraten bij de drie talkshows van *Weet wie je bent*. Lees meer op pagina 26 en 27.

Marijtje Zeijen is onderzoeker studentenwelzijn aan de Universiteit Utrecht.

Dr. Odilia Laceulle is universitair hoofddocent ontwikkelingspsychologie aan Universiteit Utrecht.

“Wat ik veel zie is ‘awfulizing’, het heel erg vinden wanneer je een fout hebt gemaakt en extreem doordenken over de gevolgen daarvan.”

Een beetje gek is heel normaal

“Het valt mij op dat de lat voor ‘normaal’ tegenwoordig heel hoog ligt”, zegt Odilia Laceulle. Zij onderzoekt de invloed van karaktereigenschappen en omgevingsfactoren op mentale gezondheid. “Je moet goed zijn in je werk, hard kunnen studeren, snel opveren na tegenslag. Jongeren voelen veel druk om al die ballen in de lucht te houden, wat kan leiden tot stress en (faal)angst.” Volgens haar moeten we af van denken in termen als ‘normaal’ en abnormaal, maar meer aandacht hebben voor wat er precies aan de hand is en waar dit vandaan komt. “Waarom lukt het de een beter om te gaan met die druk dan de ander? En hoe kunnen we daar dan iets aan doen? Dat zijn vragen die ik graag samen met het publiek zou onderzoeken.”

Mensen echt betrekken bij onderzoek

Laceulle en Zeijen gaan deze zomer aan de slag met het vormgeven van de challenge en kijken er nu al naar uit. Laceulle: “Het leuke aan samen met deelnemers onderzoek doen is dat ze je helpen om op ideeën te komen waar je zelf niet op was gekomen.” Daarnaast levert het hen ook wat op. Zeijen: “Ik vind het belangrijk om iets te ontwerpen waarmee je direct terugkoppeling krijgt, je leert daardoor je eigen gedrag en gedachten beter begrijpen.”

Ook ik trapte in de valkuil. Ik werkte aan een serie talkshows over hoe je betekenis geeft aan je leven, omgaat met falen en wat je kunt doen om je welzijn te bevorderen. Terwijl de toezeggingen van sprekers binnenstroomden en het eigenlijk heel goed ging, was ik vooral moe. Ik sliep onrustig, piekerde en kwam moe aan op mijn werk. Het ging niet slecht, maar ik voelde me ook niet echt fit. En terwijl ik overdag van alles opzocht over het belang van sport en de natuur in gaan, was ik aan het eind van de dag vooral toe aan mijn bed.

Ik bel met twee onderzoekers die dit najaar niet alleen bij ons in de talkshow zitten, maar ook meedoen met de *Ken jezelf-challenge* [zie kader]. Kan meer inzicht in hoe we in elkaar zitten ons helpen om wat minder streng voor onszelf te zijn?

Irrationele gedachten

Ik blijf niet de enige die blijft malen. “Vanaf de jaren ‘80 zijn perfectionismecijfers gestegen. Ook onder studenten. Een derde van de studenten heeft symptomen die kenmerkend zijn voor een burn-out. Dat wil niet zeggen dat ze allemaal een burn-out hebben, maar het is wel zorgelijk”, zegt Marijtje Zeijen. Zij doet op dit moment onderzoek naar studentenwelzijn onder studenten van de Universiteit Utrecht. “Wat ik veel zie bij studenten is ‘awfulizing’, het heel erg vinden wanneer je een fout hebt gemaakt en extreem doordenken over de gevolgen daarvan.”

Uitgaan van het allerergste is irrationeel, vaak weten we dat zelf ergens ook wel. Toch is het lastig om je brein op zo’n moment te stoppen, zeker wanneer je ’s nachts naar het plafond ligt te staren. Ook daar blijkt een mechanisme achter te zitten. Zeijen: “Dat heet irrationele controlebehoefte, waardoor je de dingen niet meer kunt loslaten.” Perfectionisme is ook een voorbeeld van zo’n irrationele gedachte. “Je stelt hogere eisen aan jezelf dan nodig, waardoor je uiteindelijk niet verder komt, of het kost je extreem veel energie.”

Foto: Austris Augusts / unsplash.com

“De lat voor ‘normaal’ ligt heel hoog”

Door programmamaker
Nienke de Haan

Welzijn | We leven in een tijd van ongekende mogelijkheden, maar ook van stress, prestatiedruk en faalangst. Hoe vinden we de balans terug?

🕒 20.00–21.30 UUR

📍 BUNK / Restaurant

Weet wie je bent

Over de uitdaging jezelf te leren kennen

Ontdek je talenten! Wees wie je bent! Zulke aansporingen klinken mooi, maar leveren ook stress op. Want als alles openligt, hoe maak je dan de juiste keuzes? Hoe word je wie je wil zijn? En hoeveel ruimte is er om te falen? Samen met wetenschappers onderzoeken we wat het betekent om jezelf te zijn in tijden van toenemende prestatiedruk en studiestress.

Parallel aan de driedelige talkshowreeks organiseren we de *Ken jezelf-challenge*. Op ons digitale platform dagen onderzoekers je uit jezelf en je omgeving te onderzoeken. Daarmee krijg je meer zelfinzicht en draag je bij aan wetenschappelijk onderzoek. Doe mee aan de challenge!

➔ sg.uu.nl/challenge

🔗 In samenwerking met Back to better (UU) & Bunk Hotel Utrecht

📷 Foto: Alex- / photocase.com

Levensvragen: over zingeving, geluk en identiteit

26
SEP

Klimaatverandering, sociale ongelijkheid, armoede. Soms voel je je nietig bij alles wat er in de wereld gebeurt. Hoe kom je erachter wat jouw rol is in het grotere geheel? Met o.a. universitair docent praktische humanistiek **dr. Carmen Schuhmann** (UvH) over de zoektocht naar zingeving en politiek filosoof **dr. Jos Philips** (UU) over eigenbelang en mondiale rechtvaardigheid. Met rapper **Benjamin Fro**.

Welzijn: over het effect van sport, natuur en mindfulness

17
OKT

We kennen allemaal wel de adviezen: maak een flinke boswandeling, blaas stoom af in de sportschool of mediteer voor het slapengaan. Maar wat werkt er echt voor je mentale welzijn? Met psychiater **prof. Wiepke Cahn** (UMC Utrecht) over sport en beweging, psycholoog **dr. Ivan Nyklíček** (UvT) over mindfulness en omgevingspsycholoog **prof. Agnes van den Berg** over hoe de natuur stress kan verlagen. Met singer-songwriter **Annabel Laura**.

Falen: een ode aan de loser

21
NOV

Hoe ga je om met tegenslag in een tijd waarin alles kan en perfectionisme de boventoon voert? Zijn onze verwachtingen te hoog? Met psychiater **prof. Damiaan Denys** (UvA) over het belang van falen, psycholoog **Marijntje Zeijen** (UU) over perfectionisme en ontwikkelingspsycholoog **dr. Odilia Laceulle** (UU) over de invloed van je karakter en omgeving. Met muzikant **Cézanne**.

🕒 20.15-21.15 UUR

📍 TIVOLIVREDENBURG / Rabo Open Stage

De Duiders

Wetenschappers over het nieuws van de dag

Heb je behoefte aan scherpe duiding van de actualiteit? Elke maand geeft een wetenschapper tekst en uitleg bij de dagelijkse stroom aan nieuwsberichten. Over de stand van het onderzoek en hoe de wetenschap zich verhoudt tot de politieke en maatschappelijke realiteit. Hoe volledig is de berichtgeving eigenlijk? Het onderwerp van het interview is net zo onvoorspelbaar als het nieuws.

28 SEP De Duiders #1

26 OKT De Duiders #2

30 NOV De Duiders #3

🔗 In samenwerking met TivoliVredenburg & Hogeschool Utrecht

📷 Foto: Smovic / photocase.com

Meau

Merijn
ScholtenZaire
KriegerRoxane
van Iperen30
SEP

🕒 18.30-02.00 UUR

📍 TIVOLIVREDENBURG / Alle zalen

Betweter Festival

Voor je jaarlijkse dosis
duiding en frisse ideeën

Wat betekent het om de mens niet centraal te stellen? Kunnen technologie en democratie samengaan? En hoe maken we een einde aan ongelijkheid? Samen met wetenschappers en artiesten denken en dromen we over een betere wereld. We vullen TivoliVredenburg met een unieke mix van talks, muziek, film, interactieve installaties, en live wetenschappelijk onderzoek.

Met o.a. zangeres MEAU, politicoloog Jolle Demmers, cabaretier Merijn Scholten, schrijver Roxane van Iperen, spoken word-artiest Zaire Krieger, antropoloog Amade M'Charek en duurzaamheidswetenschapper Jessica Duncan. Plus: experimenten over wat de inhoud van je blaas vertelt over je gezondheid, en de relatie tussen ademhaling, muziek en emoties.

Tickets: €17,50

betweterfestival.nl

Agenda najaar 2022

September

6 SEP DI 18:30	Ongemakkelijke gesprekken: geld Met o.a. prof. Ingrid Robeyns	Zware Jongens	6
7 SEP WO 20:00	Reukraadsels Dr. Ilja Croijmans	Academiegebouw	8
10 SEP ZO 15:00	Kunnen we leven in een wereld zonder licht? Prof. Leon Kenemans	Studio NUT Berlijnplein	10
12 SEP MA 20:00	Tijdperk van de mens Dr. Kim Cohen	TivoliVredenburg	10
13 SEP DI 20:00	Russia's power game To be announced	Academiegebouw	EN 14
14 SEP WO 20:00	Hoe revolutionair was de genetische revolutie? Dr. Marc van Mil	Academiegebouw	16
19 SEP MA 20:30	Science Café: Aandacht Met o.a. prof. Stefan van der Stigchel	TivoliVredenburg	18
20 SEP DI 20:00	Oliver Sacks - De man die zijn vrouw voor een hoed hield Dr. Irene Huenges Wajer	Bibliotheek Neude	20
21 SEP WO 20:00	(on)Zinnige zorg Met o.a. prof. Sjoerd Repping	Academiegebouw	22
26 SEP MA 20:00	Levensvragen: over zingeving, geluk en identiteit Met o.a. dr. Carmen Schuhmann	Bunk Hotel Utrecht	26
28 SEP WO 20:00	De Duiders #1 Check de site	TivoliVredenburg	28
30 SEP VR 18:30	Betweter Festival Met o.a. MEAU, Merijn Scholten en Zaire Krieger	TivoliVredenburg	30

Oktober

4 OKT DI 18:30	Ongemakkelijke gesprekken: seks Met o.a. prof. Ine Vanwesenbeeck	Zware Jongens	6
5 OKT WO 20:00	Het mysterie van pijn Met o.a. dr. Hanneke Willemsen	Academiegebouw	8
10 OKT MA 20:30	Science Café: Gezondheidsobsessie Met o.a. dr. Catharine Evers	TivoliVredenburg	18
11 OKT DI 20:00	How China takes over Dr Jue Wang	Academiegebouw	EN 14

12 OKT WO 20:00	De staat van genterapie Dr. Sabine Fuchs	Academiegebouw	16
17 OKT MA 20:00	Welzijn: over het effect van sport, natuur en mindfulness Met o.a. prof. Wiepke Cahn	Bunk Hotel Utrecht	26
19 OKT WO 20:00	Chaos in de GGZ Met o.a. prof. Floortje Scheepers	Academiegebouw	22
25 OKT DI 20:00	Yuval Noah Harari - Sapiens Prof. Jan Luiten van Zanden	Bibliotheek Neude	20
26 OKT WO 20:00	De Duiders #2 Check de site	TivoliVredenburg	28
31 OKT MA 18:30	Ongemakkelijke gesprekken: vliedschaamte Met o.a. dr. Naomi van Steenberghe	Zware Jongens	6

November

2 NOV WO 20:00	Making sense of what you sense Dr Jennifer Murphy	Academiegebouw	EN 8
7 NOV MA 20:30	Science Café: Mannelijkheid Met o.a. dr. Willemijn Ruberg	TivoliVredenburg	18
8 NOV DI 20:00	Europe's revival Prof. Mathieu Segers	Academiegebouw	EN 14
9 NOV WO 20:00	De macht van big pharma Met o.a. prof. Ellen Moors	Academiegebouw	22
14 NOV MA 20:00	Van God los Prof. Annelien de Dijn	TivoliVredenburg	10
16 NOV WO 20:00	Nature-nurture: we maken de balans op Met o.a. dr. Abdel Abdellaoui	Academiegebouw	16
21 NOV MA 20:00	Falen: een ode aan de loser Met o.a. prof. Damiaan Denys	Bunk Hotel Utrecht	26
22 NOV DI 20:00	Hannah Arendt - The Origins of Totalitarianism Dr Dorothea Gädeke	Bibliotheek Neude	EN 20
30 NOV WO 20:00	De Duiders #3 Check de site	TivoliVredenburg	28

December

6 DEC DI 20:30	Science Café: Datahonger Met o.a. prof. Jan-Jaap Oerlemans	TivoliVredenburg	18
--------------------------	--	------------------	-----------

Mis niets

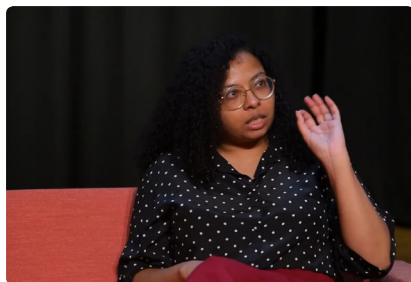
Video en podcast

De programma's van Studium Generale zijn altijd live mee te kijken. Heb je iets gemist? Kijk dan online terug via sg.uu.nl/video. Luister je liever? We bieden een deel van onze programma's ook als podcast aan. Ga naar sg.uu.nl/podcast of abonneer je op je favoriete platform.

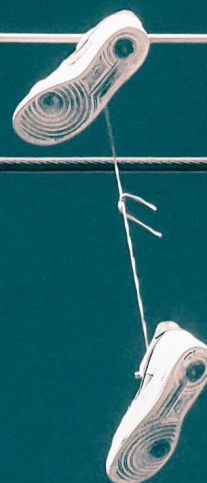
🎧 Podcast: Kunnen we wel bouwen op ons geheugen?

Ons brein vervormt herinneringen, verwijdert ze, en is zelfs in staat om valse herinneringen te produceren. Wat moeten therapeuten met deze kennis? En wat betekent het in de rechtszaal? Hoor het van forensisch psycholoog **prof. Henry Otgaar** (UM).

🎥 Video: Hoe bestrijden we institutioneel racisme?

Etnisch profileren, racistische Whatsappjes en discriminatie op de werkvloer. Niet alleen bij de politie, ook in de politiek, onderwijs en beleid zien we verontrustende patronen. Hoe is institutioneel racisme ontstaan? En hoe komen we er van af? Bekijk het gesprek met o.a. media- en cultuurwetenschapper **dr. Diantha Vliet** (UU).

Colofon

Publicatiedatum
1 juli 2022

Vormgeving
Frank-Jan van Lunteren / collageboys.nl

Drukwerk
Canon

Wat werkt er echt voor
je mentale welzijn?

Is **de zorg** nog te redden?

Hoe kunnen we welvaart
eerlijker verdelen?

Wat is **seks** eigenlijk?